

Манойленко Д.А., студентка 3 курсу юридично-психологічного факультету НАВС *Науковий керівник:*
Катеринчук К.В.,
кандидат юридичних наук, доцент

Адвокат як захисник прав людини у кримінальному судочинстві

Найбільш ефективним засобом забезпечення підозрюваному,
обвинуваченому, підсудному права на захист є участь захисника в

кримінальному процесі. Оскільки через юридичну необізнаність, а також психологічного шоку, стану пригніченості, викликаних фактом затримання, пред'явлення звинувачень і засудження, підозрювані не здатні самі повністю реалізувати свої процесуальні права, особливо тоді, коли перебувають під вартою, тобто в ізоляції. Для надання юридичної допомоги, психологічної підтримки їм необхідно звернутися до сторони особи, незалежного від слідчих органів, прокурора і суду, якій би вони повністю довіряли і могли б з ним радитися і спілкуватися на засадах довіри, конфіденційності, тобто до адвоката [1].

Відповідно до ч.1 ст. 59 Конституції України кожен є вільним у виборі захисника своїх прав [2]. Це право не може обмежуватися без врахування інтересів людини, який потребує юридичної допомоги. Для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура. Стаття 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає, що Адвокатура України - недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом [3]. Адвокатуру України складають всі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність. Захисник — учасник кримінального судочинства, який за законом уповноважений здійснювати захист прав і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого та надавати їм необхідну юридичну допомогу при провадженні у кримінальній справі.

Згідно зі статтею 6 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатом може бути фізична особа, яка має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права не менше двох років, склала кваліфікаційний іспит, пройшла стажування (крім випадків, встановлених цим Законом), склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю [3]. Процесуальний статус будь-якого учасника судочинства визначається виконуваною ним функцією, його правами і обов'язками, а також тими правовідносинами, які виникають в процесі реалізації останніх.

На захисника покладена функція захисту; йому надані широкі права і він зобов'язаний використати всі зазначені в законі засоби захисту з метою з'ясування обставин, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого і підсудного або пом'якшують чи виключають їх відповідальність, і подавати їм необхідну юридичну допомогу. Головна функція в діяльності захисника полягає в поданні допомоги підзахисному по реалізації інтересів і процесуальних прав, а подання допомоги державним органам у встановленні істини в кримінальній справі - завдання другорядне, функція додаткова, яка здійснюється специфічними методами і способами. Беручи участь у справі, захисник може сприяти слідчим органам і судові у встановленні лише тих

обставин, що виправдовують підзахисного, пом'якшують або виключають його кримінальну відповідальність.

Для здійснення захисту у кримінальному провадженні підозрюваним, обвинуваченим, їх законними представниками, а також іншими особами за проханням чи згодою підозрюваного, обвинуваченого залучається захисник. Є дві форми залучення захисника до участі у кримінальному провадженні :1)за запрошенням підозрюваним, обвинуваченим, їх законним представником, а також іншими особами за проханням чи згодою підозрюваного, обвинуваченого з укладенням договору. Якщо він перебуває в місцях затримання чи тримання під вартою, то слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані посприяти підозрюваному, обвинуваченому у встановленні зв'язку з адвокатом чи особами, які можуть запросити адвоката, не рекомендуючи конкретного захисника, 2)за призначенням слідчим, прокурором, слідчим суддею, судом[4].

Відповідно до Основних положень про роль адвокатів, прийнятих 1 серпня 1990 р. VIII Конгресом ООН із запобігання злочинів, обов'язком урядів є забезпечення можливості кожному бути проінформованим компетентною владою про право одержати допомогу адвоката за його вибором при арешті, затриманні або поміщенні в тюрму, або обвинуваченні у кримінальному злочині. Будь-яка зазначена особа, що не має адвоката, у випадках, коли інтереси правосуддя вимагають цього, повинна бути забезпечена допомогою адвоката, котрий має відповідну компетенцію та досвід ведення таких справ, щоб забезпечити її ефективну допомогу без оплати з її боку, якщо у неї немає необхідних коштів[5].

Отже, відповідно до ч.1 ст. 59 Конституції України кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Це право не може обмежуватися без врахування інтересів людини, який потребує юридичної допомоги.Захисник- це адвокат, активний учасник кримінального процесу, на якого покладено функцію захисту, і в силу цього він зобов'язаний використовувати всі зазначені в законі засоби і способи з метою з'ясування обставин, що виправдовують підзахисного чи пом'якшують його відповідальність. Основні принципи, що стосуються ролі юристів у кримінальному судочинстві, прийняті Конгресом ООН 27 серпня - 7 вересня 1990 року, передбачають, що кожна людина має право звернутися до будь-якого юриста за правовою допомогою щодо захисту і відстоювання своїх прав і захисту їх на всіх стадіях кримінального судочинства.

Список використаних джерел

1) Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листоп. 1950 р. // Урядовий кур'єр. - 2010. - №215 (ред. від 1 черв. 2010 р.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

2) Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №30. - Ст. 141. (ред. від 12 черв. 2013 р.)[Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show./254к/96-вр>.

3) Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2013. - №27. - Ст. 282 [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<http://zakon0.rada.gov.Ua/laws/show./5076-17>

4) Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651- 6 // Відомості Верховної Ради України . - 2013. - № 9-10. - № 11-12. - № 13. - Ст. 88 (ред. від 11 серпня 2013 р.) [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<http://zakon4.rada.gov.Ua/laws/show./4651-17>.

5) Конвенція ООН про роль адвокатів від 01.08.1990 р. // Урядовий кур'єр . - 2005. - № 208 [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_835.